

Зоран Милошевић*

Институт за политичке студије, Београд

СРБИЈА, ПРИДРУЖИВАЊЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И ИСТОЧНА ПОЛИТИКА (НЕКИХ) НОВИХ ЧЛАНИЦА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

Сажетак

Ступањем у Европску унију свака држава престаје да сама формулише своју политику и прихвата обавезу да је прилагоди (и) интересима САД и водећих држава Европске уније. У том смислу у чланку се анализира источна политика неких нових чланова Европске уније и долази до закључка да је она (обавезно) антирусска, мада у појединим периодима постоје и значајна одступања код неких држава, пре свега оних које спас од економске кризе траже у сарадњи са Русијом. Међутим, мање државе не могу да се одуру у притисцима Брисела и Вашингтона и скоро увек одустају од својих националних интереса у корист моћнијих. У случају Србије то има значајне последице по њену територијалну целовитост (Космет, а и неки други делови државе су упитни), али се отвара и питање оправданости политике „Европска унија нема алтернативу“. Такође, ни економски и сваки други опоравак (посебно националног идентитета) у овој вази развоја Србије, с обзиром на алтернативне пројекте Запада, није могућ без руских инвестиција, политичке, културне и друге подршке.

Кључне речи: Србија, политика, Европска унија, источна политика, Русија, политичке институције, модернизација

* Научни саветник Института за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије Београд, а финансира га Министарство просвете и науке Републике Србије.

Србија као мала балканска држава налази се, као што је познато, на ветрометини и често мора да своју политику прилагођава јачим од себе. Некада Аустро-угарској монархији, Енглеској, Немачкој, а сада захтевима Вашингтона и Брисела, тачније Европске уније. Тај процес нимало није једноставан и брементит је великим одрицањима од националних интереса, традиције и вредности. Једно од таквих питања је Косметско, где САД и Европска унија инсистирају на независности јужне српске покрајине, а Русија на поштовању територијалног интегритета. Ипак, званична српска политика скоро свих политичких партија (на власти или опозицији – изузимајући Демократску странку Србије и Српску радикалну странку) инсистира да Србија уђе у Европску унију. Овај циљ је такође проблематичан из више разлога. Прво, неколико важних држава Европске уније налази се у великој економској кризи и постале су зависне од помоћи осталих чланица, тј. Брисела. На прагу економског слома је, поред Грчке, Португалије, Шпаније, Италије чак и Француска,¹⁾ а да о снази привреде Румуније, Бугарске и неких мањих држава и не говоримо. Све ово може се сажети у речима Р. Огњановића: “Ако се зна све ово што се зна: да је ЕУ промашен концепт, да представља неодржив систем и да ће се пре или касније распасти, заиста је невероватно да се у Србији још није створила критична маса независних интелектуалаца која би отворено рекла оно што се пре или касније мора рећи – Србија нема шта да тражи у ЕУ и зато се под хитно мора окренути самој себи, морају се поништити све досад донесене одлуке у погледу ЕУ интеграција, и мора се прекинути процес разарања српске привреде. Што се пре то схвати – то боље.”²⁾

Поставља се, дакле, питање користи и смисла од уласка у овакву Европску унију. Друго питање је однос са Русијом. По правилу све мање чланице Европске уније морају под притиском Вашингтона и Брисела да воде антируску политику.³⁾ То показује и анализа источне политике неких новопримљених чланица. Нисмо могли да анализирамо све, услед недостатка грађе и литературе, али оно

1) „Следующая стадия еврокризиса: на очереди Франция?“, <http://www.win.ru/ideas/5944.phtml>

2) Радивоје Огњановић: „ЕУ – Саморазарајући систем“, <http://www.slobodanjanovic.org/2011/01/28/radivoje-ognjanovic-eu-%e2%80%93-samorazarajuci-sistem/>

3) У монографији Милоша Кнежевића, *Србија и Русија*, Институт за политичке студије, Београд, 2009, стр. 241 и даље, обрађено је како „друга Србија“ доживљава руску помоћ, што би требало да буде репер шта Србију очекује по том питању, ако уђе у Европску унију.

што смо успели недвосмислено намеће такав закључак. Но, пођимо редом.

Источно питање није проблем који се појавило тек у XXI веку. Историја источног питања сеже у древни Рим, када је он тежио за светском владавином. Ту идеју су, потом, преузели римски епископи још средином V века. Папа Лав Први је у латински превод грчког оригинала одлуком Првог васељенског – Nikeјског сабора дописао да је римска црква увек имала првенство. Од времена Карла Великог, папе и западни владари се заједнички боре за *владавину Запада над Истоком*, али и међусобно за првенство духовне и световне власти. Радом словенских просветитеља Ђирила и Методија кроз православље и црквенословенски језик сачувана је самосвест словенских народа и заустављен је немачки продор на Исток.⁴⁾

Крсташки ратови су вођени ради овладавања Византијом и уништења православља. У борби папа и царева за превласт политички су раскомадане Италија и Немачка, а са турским освајањем Константинопоља жариште европске привреде и политике сели се на Запад, на Атлантук, зато што је најкраћи пут на Исток био пресечен и неопходности да се обилазним путем, што је довело до открића Америке, преко Африке, стигне у Азију.

Фјодор Успенски Источно питање одређује као питање византијског наслеђа, што значи не само природно ослобођење поробљених хришћанских народа, већ и пре и изнад тога као питање *духовног наслеђа* уништеног Византијског царства, а то је *православна хришћанска вера и култура*.⁵⁾

Међутим други аутори су источно питање посматрали као *питање светско-историјске улоге Русије на Истоку*.⁶⁾ Ова два схватања су се често испреплетала, па је тако и српско питање у једном периоду посматрано као Источно питање. Рани словенофили су Источно питање посматрали као питање ослобођења и уједињења Словена под вођством Русије и њиховог друштвеног, политичког и културног развоја на основама православног хришћанства.⁷⁾

У нашем раду Источно питање се посматра кроз призму односа САД и Европске уније према Белорусији, Украјини и Русији, тј.

4) Бранимир Куљанин, *Источно питање у руској мисли 2, Филозофија историје и друштвено-политичка теорија*, Филозофски факултет, Бања Лука, 2008, стр. 507.

5) Исто, стр. 507-508.

6) Исто, стр. 508.

7) Исто, стр. 513.

као њихова жеља да реше „руско питање“ на свој начин и у складу са својим интересима.⁸⁾

ИСТОЧНА ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Своју политику Европска унија, када је у питању Русија и Исток гради на неколико докумената. Најважнији документ у том смислу је „Колективна стратегија Европске уније према Руској федерацији“ и истекли „Споразум о партнерству и сарадњи“ (око новог се води права битка, а било је чак 12 сесија).⁹⁾ Према првом документу Европска унија, између осталог, жели да у Русију уведе и учврсти (нео)либерални образац демократије, да Русију интегрише у Унију (али не као целовиту и јединствену државу, већ подељену). Треба ли подсетити да је 2004. године 145 парламентарара Европског парламента потписало „Мировни план“, којим су предлагали Русији да се одрекне Чеченије. Ова политика одржава се и данас, а некако после најновијих збивања на Блиском истоку и Северној Африци западни медији као да припремају удар на Русију. Тема је, дакле, веома стара, па је у том смислу можда и најпознатија студија Данилевског о Русији и Европи. У другој глави Данилевски се бави питањем зашто је Европа непријатељ Русије, кад Русија није освајачка држава, није непријатељ светлости и слободе. Чак и када усвоји либерализам, Русију Европа не воли.¹⁰⁾ Закључак је да Европа Русију не признаје за своју и да се стога (Русија) мора окренути изградњи своје цивилизације. Каква је, дакле, ситуација сада? Какву Источну политику води Европска унија? Да ли различиту од претходних епоха, када није било Уније?

Према мишљењу нашег геополитичара, Миломира Степића, САД и у будућности перцепирају Европу у оквирима трансатлантске заједнице која би требало да задржи водећу позицију у светским размерама. Сходно томе, ранија улога Европе као европске „виталне периферије“ и „најбогатијег америчког мостобрана на евроазијском континенту ће се смањивати, али неће нестати јер

8) Види: Зоран Милошевић, „Веймарска метафора“ и Россия. К вопросу об отношениях России и США, у зборнику: *Традиции в контексте русской культуры*, Череповец, 2006, стр. 122-140.

9) Зоран Милошевић, „Европска унија и Русија – стратешко партнерство или стратешка заблуда?“, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2008, стр. 1044.

10) Николај Ј. Данилевски, *Русија и Европа*, НИУ „Службени лист СРЈ“/Досије, Београд, 1994, стр. 58-79.

„без чврстих трансатлантских веза, амерички примат у Евроазији брзо би се изгубио“. Задржаће се њена функција „истуреног положаја“ у сузбијању руског трансконтиненталног утицаја, који се у САД препознаје као „поновни империјализам Русије“, усмерен према западу Евроазије. У ствари, у неоргинално неоспајкменистички иновираним концепцијама Европа је деградирајуће сведена на *геополитички објекат* чија инструментализација може да послужи макрорегионалном преуређењу Евроазије под америчким патронатом, што подразумева не само кенановско (хладноратовско) *обуздавање* Русије, него њено даље збигњевистичко (постхладноратовско) *опкољавање, сузбијање*, па чак и *конфедерализовање*.¹¹⁾ Но, и Европска унија, тачније неке њене чланице, налазиле су начина да сарађују са Русијом, при чему се посебно у једном периоду истицала Немачка.

Успоставивши добре односе са Русијом, Немачка је један дужи период диктирала и политику Европске уније. Но, „*Die Zeit*“, утицајна немачка новина, кроз перо Андреаса Умланда наговештава „крај доктрине Шредера“, тј. добрих односа са Русијом.¹²⁾ Добри односи изграђени су, пре свега, на основу узајамних симпатија Шредера и Путина, што је уздрмало западну политику према, не само Русији, већ и целој Источној Европи. Путем Шредера ишао је и Жак Ширак и Силвио Берлускони (против последње двојице се увелико воде медијске кампање у циљу њихове политичке ликвидације).

Западним моћницима Путин се није допао због формирања Шангајске организације за сарадњу (ШОС), као анти-НАТО-а, па су одмах уследиле оптужбе да се у Русији обнавља ауторитаризам, а западни медији су започели кампању дискредитације тадашњег председника, садашњег премијера Руске федерације Путина, која није обустављена ни до дана данашњег. Путину се, између осталог, замера да је подигавши Русију омогућио развој наде у многим државама које су патиле под чизмом САД и Европске уније, пре свега на Блиском истоку, Балкану и Јужној Америци. Затим што није наставио политику Горбачова и повукао војску из Молдавије, тј. Приднестровља. Ту је и најболнија рана САД – пораз Грузије у августовској агресији на Јужну Осетију од стране руске

11) Миломир Степић, „Геополитичност ширења Европске уније и положај Србије“, *Српска политичка мисао*, бр. 1, Београд, 2010, стр. 33.

12) Andreas Umland, „Das Ende der Schröder-Doktrin“, *Die Zeit*, 17. 3. 2011.

војске. Следи „велика туга“ Запада, јер ју је тај пораз Грузије удаљио од чланства у НАТО-у, као и последњи политички избори што су удаљили Украјину, иако су западњаци направили план пријема („Membership Action Plan“) ове две православне државе у своје војне редове.¹³⁾ Затим се Путину замера и размештање руске војске у много важнијем црноморском региону Абхазије (иако ту није било војног напада), а потом и признање Јужне Осетије и Абхазије као независних држава (при томе западњаци су уопште не стиде да то кажу, иако су они признали српски Космет као „независну државу“).

Све ово су знаци „неоимперијалне“ политике Руске федерације, јер је очувала свој утицај од Белорусије и Украјине до Узбекистана. Да би спасла Исток од „империјалних“ Руса, Европска унија је развила програм „Источно партнерство“ са циљем истискивања Русије из Белорусије, Украјине и Јерменије – али безуспешно.

Закључак Андреаса Умланда је да су западни политичари због неуспеха сламања Русије постали незадовољни и захтевају израду нове политике, тј. стратегије Европске уније према Источној Европи, односно Русији. Наиме, лични (добри) односи неких европских политичара са руским колегама нису предупредили „политичку конфронтацију“ Русије са Европском унијом и САД. Циљ Запада мора бити вредносна Алијанса са Москвом, на основу демократизације Русије. У овоме је „доктрина Шредера“ јавно демонстрирала своју некомпетентност.

Другим речима, ово значи одстрањивање актуелне политичке елите и инкорпорацију Русије у светски поредак по мери САД, а каква је то „демократизација“ видело се на примеру Србије и Украјине, која се свела на деиндустријализацију и колонијализацију ових регија. Да би се то остварило Умланд заговара идеју да Запад настави да помаже руски невладин сектор, „продемократске“ представнике средстава за масовну комуникацију и „научне“ институције. Поред тога, Запад мора прекинути сарадњу са Русијом и окренути се „делимично демократским“ државама, тј. Украјини, Молдавији и Грузији. Умланд на крају свог чланка кличе: „Настало је ново време Источне политике, како Немачке, тако и Европске уније“.

13) Види: Зоран Милошевић, „Заблуде о НАТО пакту“, у зборнику: *Србија безбедности и институционални изазови*, приредио Радослав Гађиновић, Институт за политичке студије, Београд, 2009, стр. 63-76.

Но, ако знамо да је Умланд близак украјинским унијатама, који су дали С. Бандеру и мноштво других „украјинских фашиста“, онда његови ставови нису ништа ново. Овде је важно нагласити да садашњи Запад скоро у потпуности копира Источну политику Хитлера, ослањајући се на већ опробане савезнике.

Британски часопис „Business New Europe“ без сумње с мањком симпатија према Русији, анализира „источну политику“ ЕУ кроз перо Бена Ариса и закључује да су препрека за „Нову источну политику“ западне велике корпорације.¹⁴⁾ Њихов представник је (бивши) немачки канцелар Герхард Шредер, који је сматрао Русију „стратешким партнером“, а за то је „награђен“ местом руководиоца гасовода „Северни ток“. Овај гасовод у Немачку допрема гас са извора у Јамали и представља „дар судбине“, јер може постати угаоним каменом у области енергетике између Истока и Запада.

Иако је А. Меркелова, ступајући на чело Немачке, покушала да игнорише Русију, чак да је понизи, посетивши прво Пољску, немачке компаније су је „брзо довеле у ред“, па је почела да уважава Русију. Према подацима бечког Института међународних економских истраживања, када је 2008. године објављена светска економска криза, Немачка се одржала захваљујући везама са Русијом. Наиме, унутрашње немачко тржиште је у застоју, па је прави мелем на рану представљало руско тржиште. У првој половини 2010. године, робна размена Немачке и Централне и Источне Европе износила је 102,9 милијарди евра (у истом периоду 2009. године био је много мањи - 85,5 милијарди). Немачки извоз у Русију такође је порастао за 20 посто и износио је 26 милијарди евра, што представља 80 посто од преткризног времена.

Већина западних, па тако и немачких компанија које раде у Русији, планирају да и ове године (2011) прошире свој посао, јер је руско тржиште „динамично и развијајуће“. Оно што је важно, јесте да у Русији ради око 6.500 немачких компанија, овде су инвестирале око 75 милијарди долара, а ове године се очекује улагање нове 23 милијарде. Да све буде интересантније, у анкети која је обухватила 500 европских компанија, десет посто је изјавило да намерава ускоро да покрене посао у Русији.

Европска комисија је у својим изјавама наговестила да је у сарадњи са Русијом интересују, пре свега, сировине (ресурси) и

14) Ben Aris, „A Corporate Ostpolitik“, Business New Europe, 28.10. 2010.

тржиште, а то у самом старту (може) довести до сукоба са Русијом. У том смислу се може рећи да постоји велика разлика између политичара Немачке, Француске, Италије и других и политичара који „заступају Европску унију“. Наиме, да би европска економија била конкурентна, потребне су јој (јефтине) сировине које Русија има, али их не продаје јефтино, већ „по тржишној вредности“ што Бриселу не одговара. Зато је Брисел отворен за сваку антируску политику, јер када бриселски политичари погледају на природна богатства Русије просто им „иде вода на уста“.

Конечно, Европска комисија своју антируску позицију почиње да манифестује, како пише „The Wall Street Journal“ и „судским поступцима“ против чланица Европске уније које нису „поштовале“ Закон о јединственом тржишту и конкуренцији, па су се на мети нашле Немачка, Француска и Аустрија (због двостраних уговора са Русијом у области авијације).¹⁵⁾ Такође Европска комисија је наредила истраживање сарадње и других чланица ЕУ са Русијом (укупно 23 државе чланице), а пошто је тих уговора прилично, све њих Европска комисија настоји да судским путем поништи и тако „забије клип у економску сарадњу појединих чланица ЕУ и Русије“. Крајњи циљ Европске комисије је да она стекне монопол у оквиру Уније на преговоре са Русијом, а не поједине државе.

Ово није први пут да Европска комисија коју, иначе, многи у Европи сматрају „расадником кадрова САД“ и „отуђеним делом у Европској унији“ ровари против европских и руских интереса. Према мишљењу француског истраживача Сабине Фишер (Институт за истраживање питања безбедности), Европска комисија је склона да „за застој у међусобним односима“ окриви Русију, а све због „тамошњег система вредности“.

Но, оно што Европској комисији (а и САД) посебно смета је то што Русија сарадњу не условљава политичким уступцима, док Унија сарадњу и помоћ условљава „приврженошћу демократији“.

Сукобљавање Европске уније и Русије одвија се и у сфери „економске и политичке контроле над територијама СССР-а“. Док ЕУ настоји да се шири на Исток, на штету Русије, дотле Русија жели тај простор за себе, при чему Европа манифестује двоструке стандарде и политичку и моралну недоследност.

15) Daniel Michaels, „EU Tries to Force Revision of Air Pacts With Russia“, The Wall Street Journal, 28. 10. 2010.

Шта, дакле, у овој фази ЕУ очекује од Русије? Према мишљењу аналитичара Академије „Masterforex-V“, то је неколико важних уступака: прво, да Русија гарантује доставу јефтине енергије (гас и нафта); да Русија потпуно отвори своје тржиште за европске компаније; да Путин одустане од кандидатуре, 2012. године, за председника Русије у корист Дмитрија Медведева и, да се Русија одрекне Белорусије (уз одређене компензације).

Према мишљењу С. А. Ланцова и В. А. Ачкасова данас су односи ЕУ и Русије доспели до критичне тачке. На обе стране расте незадовољство узајамним односима, али и понашањем друге стране.¹⁶⁾ Руси су доживели шок после ширења ЕУ и када се појавио проблем приступа руских грађана Каљинграду, затим покушај Брисела да у разним приликама „заврће руку“ Русији, посебно када је централа Уније манифестовала непопустљиву позицију по питању уласка Русије у Светску трговинску организацију. Следио је дипломатски конфликт око регулисања Придњестровског проблема. Не прихватајући руски план ЕУ је ставила до знања Москви да простор Заједнице независних држава сматра својим. Русија је узвратила жестоком позицијом око преговора о Споразуму о партнерству и сарадњи, као и поводом „неспособности“ бриселске администрације да се односи према Русији као равноправном партнеру, односно њеним сталним инсистирањем на потчињеном положају Москве.¹⁷⁾

Данас постоји неколико великих нерешених питања: прво подела постсовјетског пространства. ЕУ уопште не прихвата да Русија може имати право на неку другу државу до себе; друго питање је разлаз у области енергетике, где Брисел стално поткопава руске интересе; треће, антируска политика Брисела стално иритира Москву, а нове чланице уније за то чак добијају помоћ од Европске комисије и других европских институција и компанија; четврто ширење ЕУ наноси штету економским интересима Русије, јер Унија штити своје тржиште и забрањује увоз из ове земље (посебно челика и текстила).¹⁸⁾

16) С. А. Ланцова / В. А. Ачкасова, *Мировая политика и международные отношения. Учебное пособие*, Питер, Санкт-Петербург, 2009, стр. 336.

17) Исто, стр. 336.

18) Исто, стр. 336-338.

ИСТОЧНА ПОЛИТИКА ПОЉСКЕ

Од 1992. године Пољска спроводи „нову“ источну политику усмерену ка подршци независности Украјине и Белорусије, односно подршци новој, веома повољној за Пољску, геополитичкој ситуацији насталој после распада Совјетског савеза. Ова политика постала је још истанчанија и утемељенија после ступања Пољске у НАТО, 1999. године, а посебно после уласка у Европску унију, тачније Европски савез (1. маја 2004. године). Организовањем „Наранцасте револуције“ у Украјини од стране САД и Европске уније, улога Пољске је још више добила на значају, па су њени специјалисти и активисти чак узели и учешће у овој обојеној „револуцији“. Речима „Газете виборча“ од времена „Наранцасте револуције“ пољска источна политика престала је да буде романтичарска идеја и претворила се у реалну стратегију.¹⁹⁾

Може се рећи да је пољска политика до ступања у евро-атлантске структуре своје антируске ставове прикривала и маскирала, али од дана ступања у споменуте глобалистичке организације она је постала јавна. Владици представници су од тада отворено говорили да им је дат задатак од Вашингтона и Брисела да раде на одвајању Белорусије и Украјине од Русије и увлачењу ових држава у НАТО и Европску унију.²⁰⁾ Пољска је због овога добијала велику материјалну помоћ од САД и Брисела да води антируску политику, па су се у том послу посебно истакла браћа Јарослав и Лех Качински који су чак обилазили државе Јужног Кавказа – Грузију и Азербејџан, али и неке државе Централне Азије покушавајући да их наведу на антируски пут.

Ступањем у Европску унију Пољска је постала и активни промотер антируске политике у институцијама ове глобалистичке творевине. У оквиру уније она је почела да притиска оне чланице које

19) „Na wschód patrz!“, *Gazeta Wyborcza*, 15.03. 2008.

20) У европској политиколошкој литератури стално се разматра могућност зближавања Русије и Украјине као ноћна мора, јер би тај савез имао доминантну улогу у Централно-источној Европи. То је веома нежељено стање за САД, Велику Британију, Француску и Немачку, уопште, за већи део Европе. Зато је према мишљењима европских стручњака за геополитику Украјину потребно разбити на мноштво државица. У крајњем, Украјина се мора поделити бар на два дела – на Западну и Југоисточну. У том смислу се мора схватити и подршка коју неке државе имају у територијалним претензијама према Украјини. Види: Зоран Милошевић, *Од Малоруса до Украјинаца*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008.; Такође, на руском језику: Зоран Милошевич, *Из малоруссов в украинцы*, Сатисъ, Санкт-Петербург, 2009.

су имале другачије ставове од Пољске према Русији, а успела је и да Брисел издвоји значајна средства за пољску политику на Истоку.²¹⁾

Реализујући источну политику Пољска жели да постигне следеће:

- да ослаби геополитичку позицију Русије недозвољавањем да се претвори поново у велику државу путем дефинитивног извлачења Украјине, Белорусије, Молдавије и кавкаских држава из зоне њеног утицаја, као и слабљењем њених позиција у Централној Азији. Наравно све ове државе потом треба да се укључе у евро-атлантске структуре (НАТО и ЕУ), које су гарант да се поједине државе више неће вратити у руску зону утицаја;
- да успостави нове путеве доставе нафте и гаса у Пољску и ЕУ из рејона Каспија преко држава Централне Азије, Грузије и Украјине, а који би заобилазили Русију;
- освајање нових тржишта за пољску робу и освајање нових зона утицаја путем директних инвестиција;
- обезбеђивање за пољску економију јефтине радне снаге из Украјине, Белорусије и Русије и стварање услова да Русија не буде главни циљ радне миграције Украјинаца;

На примеру Украјине, Пољска је проверавала свој образац деловања у регионима за које је добила мандат од Вашингтона и Брисела да намеће своје и њихове интересе. То је значило да је у првој фази подржавала свим средствима и мерама антируске политичке организације и партије да дођу на власт. Друга етапа састојала се у подршци евро-атлантској оријентацији нове власти, активно учешће у припреми државе за ступање у НАТО и ЕУ. У Белорусији ова подршка је и нешто ширира, јер преко својих средстава за масовну комуникацију покушава да делује на грађане Белорусије да усвоје европски пут као нешто боље од руског пута, да подстичу белоруски идентитет као антируски²²⁾ (у том смислу белоруски је-

21) Пољска је предлагала веома милитантну источну политику Брисела према Русији, која, ипак, залагањем Немачке, није прошла. Види: Non-paper z polskimi propozycjami w sprawie przyszłego kształtu polityki rozszerzonej UE wobec nowych wschodnich sąsiadów// www.msz.gov.pl

22) Польская помощь. Беларусь//www.polskapomoc.gov.pl; Упор.: Богдан Ђуровић, „Лукашенко хвали Путина и оптужује Америку“, *Печат*, бр. 159, стр. 50-51.

зик, културу и традицију која је и настала на пољској окупацији ове територије).²³⁾

Важну улогу у реализацији Пољске источне политике (наравно и ЕУ) имају невладине организације. Њих финансира пољска влада, ЕУ, САД и поједини пословни људи и компаније. Многи проевропски и пронатовски пројекти („Европска унија и Украјина“, „Украјина на путу у ЕУ“, „Европски избор Белорусије“ итд.) реализовани су уз финансијску подршку америчког Националног фонда за демократију (National Endowment for Democracy), који, опет финансира америчка влада. На годишњем нивоу свеукупна помоћ Пољске, ЕУ, САД и других, тзв. невладином сектору, износила је око два милиона евра.

Посебна прича је покушај „сламања Лукашенка“ путем његове „политичке изолације“. Пошто је ова политика Пољске од стране белоруских институција и појединаца успешно компромитована, Пољска је почела да се залаже за „дијалог са Лукашенком“. У том смислу започела је акцију „подршке белоруској демократији и правима човека у Белорусији“ путем финансирања белоруске опозиције и невладиног сектора. Ту је најактивнији фонд „Слобода и демократија“, формиран 2006. године, америчким новцем, а касније и пољским. Буџет овог сектора у Белорусији је око два милиона евра.

Може се закључити да је политичка стратегија Пољске и њених покровитеља, Вашингтона и Брисела, да се Русија потпуно искључи из евро-атлантске заједнице, као и да се маргинализује њен утицај у било којој сфери. Пољска ово ради, иако јој економска логика и национални интереси то не дозвољавају. Наиме, Пољска је девети спољно-трговински партнер Русије, док је Русија за Пољску други партнер у трговини (прва је Немачка).

ИСТОЧНА ПОЛИТИКА ЛИТВАНИЈЕ

Литванија, иако је била авангарда у борби за независност није имала у односима са постсовјетском Русијом оштријих сукоба, као Естонија²⁴⁾ и Летонија, у чијем саставу је остало мноштво руско-

23) О томе је потребно видети веома аналитичну монографију В. И. Јермоловича и С. В. Жумара, *Необјављени рат, деловање римокатоличко-пољске илегалне у Белорусији 1939-1953. године*, Бели анџео, Шабац, 2003.

24) Премијер Естоније, Андрус Ансип је увео празник, 28. фебруара, којим се обележава дан бораца за ослобођење Естоније од Совјетског Савеза. У прес служби премијера су

језичког становништва, које није добило грађанство ових држава. Поред тога, у овим државама су оживљене фашистичке традиције и подстицана је мржња према Црвеној армији.²⁵⁾ Проблем је добио посебне политичке и антируске димензије, јер рускојезичко становништво не угрожава Летонце који чине, према резултатима пописа, 80 посто становништва.

Током осамостаљења, па до уласка, 2003. године, у НАТО, Литванија је успешно решавала најважније проблеме са Русијом. Следеће, 2004. године Литванија је ушла и у ЕУ. Решивши најважније проблеме са Русијом очекивало се да су стечене претпоставке за њен мирни развој, као и отварање нове епохе спокојних односа са Русијом. Међутим, догодило се супротно. Конфликтне ситуације у литванско-руским односима су се умножавале, а Литванија је, заједно са Пољском, преузела улогу „главног борца са руском претњом“.

У периоду припрема за ступање у НАТО Литванија није хтела да једноставно буде члан те војне организације, већ је хтела улогу лидера групе која тежи да уђе у НАТО. У том смислу је преузела активну улогу на увођењу Украјине и Грузије у НАТО, као и њиховог удаљавања од Русије. У августу 2003. Литванија је иницирала уједињавање осам балтичких и северноевропских држава („Северно-балтичка осморка“ или СБ8), а једно од главних питања које је ова група разматрала јесте „еколошка одговорност“ Русије пред СБ8. Затим је иницирала, 2003. године, амбициозни пројекат „три плус три“ – три прибалтичке републике и три републике Јужног Кавказа, а главна тема је била разматрање како у транспорту гаса и нафте заобићи територију Русије (питање веома важно за ЕУ, јер ако се зарати са Русијом, мора се имати алтернативно снабдевање енергентима).

Следеће, 2005. године председник Литваније, В. Адамкус, заједно са председником Естоније посетио је Москву и поставио питање наводне одштете овим републикама, коју Русија као

саопштили да је празник уведен поводом 93-годишњице независности државе, а у госте је позвано 39 чланова Савеза бораца који окупљају ветеране XX естонске дивизије „Вафен СС“, „шумске браће“ и других који су се борили на страни Хитлера против Совјетског Савеза. Премијер је у поздравном говору, између осталог, рекао: „Захвалан сам свима за оно што сте урадили за Естонију и естонски народ. Естонија је данас држава којом се можемо поносити“.

Види: Премијер-министр Естоније: Я благодарен СС, <http://www.regnum.ru/news/polit/1379248.html#ixzz1H3HjWqwc>

25) Види: Зоран Милошевић, „Америка и фашизам“, *Печат*, Београд, бр. 147, стр. 44-45.

наследница СССР-а треба да плати. Такође у Литванији, у духу евро-атлантске антируске пропаганде перманентно се говори о империјалним амбицијама Москве које угрожавају цео прибалтички регион, па тако и Литванију. Такође модернизација руског политичког система и економски успон Русије у литванским медијима и научним и политичким анализама стално се разматра као нови раст опасности од Русије. Другим речима, само слаба и сиромашна Русија није опасност.

У том смислу литвански аналитичари и пропагандисти наводе, попут својих западних колега, да империјалне амбиције Русије подстичу зависност других држава од њених енергената. Такође, сви спорови око транспорта гаса у Европу са Украјином су тумачени као империјалне амбиције Русије. Када је Русија објавила грађњу гасовода „Северни ток“ по дну Балтичког мора да би обишла антируску Пољску, у Литванији су повели кампању не само против гасовода, већ и против саме Русије. Тим поводом Литванија је спречила да Русија потпише и неке међународне уговоре са ЕУ (Стратешки споразум), условивши давање свог гласа трима условима: прво, да се Русија одрекне Северног тока и снабдева ЕУ гасом путем гасовода преко њене територије; друго да се реше тзв. замрзнути конфликти у Грузији (Јужна Осетија и Абхазија у корист Грузије) и Молдавији (у корист Румуније), и треће, да се истражи догађај из јануара 1991. године када је дошло до убиства демонстраната и Вилњусу. Иако преговори нису обухватили ова питања, представници ЕУ су прихватили литванске захтеве, па није дошло до потписивања Споразума са Русијом, што је у самој Литванији доживљено као велика победа.

Све се поновило и током рата у Јужној Осетији, када је Грузија напала ову покрајину, па су и Пољска и Литванија донеле Декларације о подршци Грузији.

Нови председник Литваније (изабран 2009. године, Дали Грибаускајте) обећавао је да ће своју земљу спасти од „имица непријатеља Русије“, али је све остало само на речима, јер је наставио са антируском праксом својих претходника.

ИСТОЧНА ПОЛИТИКА МАЂАРСКЕ

Мађарска као члан НАТО-а и ЕУ нема слободу да сама формулише своју спољно-политичку оријентацију. Другим речима, спољна политика Мађарске има задатак да промовише како соп-

ствене тако и интересе САД и водећих држава ЕУ.²⁶⁾ Но, у случају Мађарске ово није ишло глатко. Наиме, Мађарска се суочила са економском кризом услед исцрпљености трговачко-економских односа са државама ЕУ, па је почела да трага за новим тржиштима. Природно, спас је потражила на Истоку. У том смислу именован је државни секретар (комесар) за источна тржишта, чиме је започета нова фаза у сарадњи са Истоком. У том смислу Мађарска је у НАТО-у и ЕУ почела активно да лобира и за своје националне интересе, мада се они у неким регионима Истока поклапају са интересима Вашингтона и Брисела.

Мађарска је обратила велику пажњу на Украјину, јер тамо живи и велика мађарска мањина, а подршка својим сународницима је политика свих влада од изласка Мађарске из СССР-а. Но, главна питања са Украјином су ипак економска и политичка. Што се тиче ових других, да би добила економске повластице, Мађарска је Украјини обећала подршку за улазак у ЕУ, као и помоћ за потписивање Уговора о слободној трговини Украјине и ЕУ.²⁷⁾ Данас у Украјини ради око 150 заједничких, мађарско-украјинских предузећа, а Мађарске инвестиције у Украјину су достигле око 400 милиона долара на годишњем нивоу, а део тога се уложио и у подручја где живи мађарска мањина (око 30 милиона долара).²⁸⁾

Од краја 2007. године, Мађарска је у склопу опште политике ЕУ према Истоку почела да шири сарадњу и на Белорусију.²⁹⁾ У том контексту је на самиту НАТО-а у Букурешту, априла 2008. године лобирала за пријем Украјине и Грузије у НАТО, а после неуспеха Будимпешта наставља са овом политиком на другим нивоима. Априла 2008. године на сусрету министара спољних послова у Прагу тзв. Вишеградске четворке, поновљена је подршка уласку Украјине у НАТО, а размотрено је и питање Белорусије. Министри су тада донели, између осталог, одлуку да се део средстава (новца) којим четворка располаже усмери „у подршку грађанским организацијама и независним медијима у Белорусији, издавачкој делатности, а такође и олакшице грађанима Белорусије за добијање јефтинијих шенгенских виза за путовање у ЕУ“.

Но, Мађарска је покушала да следи и своје интересе, пре свега у области енергетске политике, па је прихватила да учествује у из-

26) *Népszabadság*, 17 március, 2007.

27) *Népszabadság*, 11 június, 2005.

28) *Világgazdaság*, 30 január, 2008.

29) *Népszabadság*, 10 és 11 december, 2007.

градњи гасовода „Плави ток“ и „Јужни ток“. Уследили су жестоки притисци „Вишеградске четворке“, пре свега Пољске, која је оптужила Мађарску да је издала интересе својих партнера у области енергетске политике и да тиме покушава да растури „Вишеградску четворку“.³⁰⁾ Под притиском Вашингтона, Брисела, али и Варшаве, Мађарска је изменила свој однос према гасоводу „Набуко“ и „прихватила заједничку енергетску политику у оквиру ЕУ“, иако она није, како је то рекао Ф. Ђурчан, енергетско, већ питање безбедности и спољне политике.³¹⁾ Од тада се Мађарска активира у Закавказју и Централно-азијским републикама како би се обезбедило снабдевање енергентима мимо територије Русије и противно руским интересима.

ИСТОЧНА ПОЛИТИКА РУМУНИЈЕ

Румунска држава није настала као аутентични интерес њеног становништва, већ као конструкт интереса Француске и Енглеске после Кримског рата 1863–1856. године, са циљем да буде тампон зона и брана геополитичком утицају Русије на Балкану. Русија, поражена у том рату, подржала је овај пројекат, како би имала право гласа и утицаја на Румунију. Створивши Румунију као објекат манипулације и као антируски пројекат, Запад никада није овог цина успео да утера у ред. Букурешт је, играјући на различите карте, успео да постане субјект геополитичке игре до друге половине XX века. Но, сама Румунија је правила велике грешке у политици. Није узела учешће у Првом светском рату, а у Другом је учествовала на страни фашиста. Током 1913. године окупирала је Добруцу, а Бесарабију 1918. године. Сва савремена источна политика Румуније у својој суштини је геостратегија Запада усмерена против Русије.³²⁾

Румунија у оквиру своје спољне политике припада групи оних држава која најагресивније подржавају америчке интересе на Истоку Европе. Румунија је давањем војних база САД и НАТО-у обесмислила сваки покушај стицања привилегованог статуса у односу са Москвом, чиме трпи огромну економску штету.³³⁾ Поред тога,

30) *Magyar Nemzet*, 23 március, 2006.

31) *Népszabadság*, 17 március, 2008.

32) Грек Иван, „Объекты внешней политики Румынии“, <http://ava.md/analytics-commentary/010847-ob-ekti-vneshnei-politiki-ruminii.html>

33) *Ştiri interne*, 8 febr., 2006.; 11 mart. 2007.

опозициони аналитичари у Румунији указују да је Букурешт овим потезима увукао државу у геополитичке игре за које нема ни политичке, ни дипломатске ни друге ресурсе и просто је принуђена да следи наређења из Брисела и Вашингтона.

Најважније питање у оквиру Румунске источне политике је молдавско. Од 1918. и 1940. године Румунија има претензије на Молдавију коју жели да присаједини себи. Међутим, већина становништва Молдавије не подржава ову румунску жељу, па су 1994. године прогласили независност. Но, Румунија и даље настоји да присаједини Молдавију и активно делује у том правцу дајући низ економских, политичких и културних олакшица овој држави. Такође је жели у оквиру НАТО-а и ЕУ. Ово је потпуно антируска позиција која се стално потврђује у пракси. Румунија стално покушава (у неким аспектима и успева) да наруши односе Молдавије и Русије и преусмери их ка себи. На пример, успела је да забрани извоз молдавских вина у Русију и преусмери их у Румунију. Успела је да Молдавију веже снабдевањем гасом и нафтом, као и електричном енергијом.³⁴⁾ Но, то још увек није довело до тога да Кишњев изрази жељу да преко Румуније уђе у евро-атлантске интеграције.³⁵⁾

Румунија од 2006. године молдавско питање разматра у оквиру идеолошке конструкције „последнице окупације румунских провинција од стране суседних империја током протеклих векова“ и у оквиру стратегије „једна нација – две државе“.³⁶⁾ Ова политика Букурешта наилази на велико противљење становништва Молдавије, као и њене елите, који сматрају да се овде ради о сламању молдавске суверености и државности.³⁷⁾ Поред тога, Молдавци сматрају да је руски утицај позитиван, да доприноси очувању идентитета и државности, те да питања уласка у ЕУ треба да решавају са Москвом, а не са Букурештом.³⁸⁾

34) „Пульс планеты“/www.itar-tass.com/7 апр. 2006.

35) Исто, 2006. 26 авг.

36) Молдавци на другој страни истичу да је њихова држава стара 650 година и да нема речи о присаједињењу Румунији. На основу, дакле, увида у литературу може се рећи да се ипак ради о империјалистичкој румунској и антирусској политици, а да сва румунска аргументација заправо представља голу неутемељену пропаганду. Види: Владимир Царанов, „Молдавское государство: извилистый путь развития“, *Русин*, № 2, Кишинев, 2009, стр. 7-32.

37) *Curentul*, 10 March, 2007.

38) *Ştiri interne*, 8 febr., 2007.

Румунија активно делује и у Украјини, мада на економском пољу губи битку са Пољском, Мађарском и Бугарском, а по обиму извоза и у Молдавији. Званични Букурешт је подржао „норанцасту револуцију“ у Украјини и дистанцирао се од Русије у скоро свим сферама, а подржао је и стварање скоро свих антируских међународних, у том смислу и регионалних организација. Но, Румунија је са Украјином имала и територијални спор, пре свега око једног острва у Црном мору. Спор који је решавао Међународни Хашки суд и који је донео одлуку у корист Румуније. Одлука Хашког суда нанела је велику штету Украјини, јер јој то онемогућава експлоатацију нафте и гаса у овом региону.³⁹⁾

Одлука Хашког суда по питању црноморског острва надахнула је и друге територијалне претензије према Украјини, пре свега на Буковину и Јужну Бесарабију, на делту Дунава и пловног канала „Бистроје“.⁴⁰⁾ Има аутора који заговарају и став да Румунија⁴¹⁾ има претензије и на територије које су тренутно у оквиру и неких других држава, не само Румуније.

Румунија се активно укључила у антируске пројекте у Црноморском о Каспијском региону, са жељом да обезбеди алтернативу снабдевања ЕУ енергентима. Ту је нашла партнере у Азербејџану, Грузији и Јерменији. За транспорт енергената Румунија користи нови нафтовод Баку – Тбилиси – Цејхан, паневропски нафтовод у изградњи ПЕОП, између румунског града Констанца и италијанског Трста, који може постати важном транспортном артеријом за каспијску нафту. Реализација пројекта, који подржава ЕУ, али који је и конкурент сличном пројекту АМБО (Бургас – Флера) и Бургас – Александрополис.⁴²⁾ Румунија је такође подржала и гасовод „Набуко“.

39) www.itar-tass.com. 23 дек., 2007.

40) Игорь Мурадян, „Роль Румынии в Центрально-Восточной Европе“, <http://geopolitica.ru/Articles/910/>

41) У Украјини се сада организују научни скупови, округли столови и други скупови аналитичара да одговоре на питање о актуелној спољној политици Румуније и да ли она представља опасност по безбедност Украјине. Одговори су различити, али преовлађује став да је Румунија „загризла јабуку“ и жели територијално увећање. Види: Валерий Панов, „Потечет ли Дунай вспять? Внешняя политика Румынии: современные вызовы и угрозы безопасности Украины“, <http://www.ruska-pravda.com/index.php/201006248424/stat-i/monitoring-smi/2010-06-24-04-21-29.html>

42) *Buletin de energic și mediu*, 8 Mardi, 2007.

Са ступањем Румуније и Бугарске у ЕУ црноморски регион је добио нову улогу у решавању енергетских проблема у Европи, дајући нову (већу) политичку улогу уније у решавању проблема региона.⁴³⁾

*
* * *

Анализа источне политике Пољске, Мађарске, Литваније и Румуније показује да оне државе које су новопримљене, а уз то сиромашне и по снази мале, не могу да избегну вођење антируске политике у оквиру источне политике Европске уније. То значи да то прилагођавање чека и Србију (уколико настави да срља у ЕУ), али да ће то због комплексности односа са Русијом бити могуће само ако се потпуно игноришу сопствени интереси и традиција. Другим речима, уколико Србија пређе овај рубикон она ће дефинитивно и нестати као особен културни идентитет и утопити се у евро-атлантски. У том смислу за Србију би била прихватљивија израда алтернативе Европској унији него беспоговорно слеђење Брисела. Када се овоме дода и постојање других аргумената против Европске уније (њена потчињеност интересима САД, бирократизованост и одсуство демократије),⁴⁴⁾ затим инсистирање на самосталном путу српског Космета у Европску унију,⁴⁵⁾ онда све постаје много јасније.

Zoran Milosevic

SERBIA, EU ASSOCIATION AND EASTERN POLICY OF (SOME) NEW EU MEMBERS

Summary

Becoming the EU member, member states cease to formulate their own policy and accept the obligation to accommodate to the interests of the USA and major EU countries. In this sense, the article analyzes the eastern policy of some new members of the European Union and come to the conclusion that it is anti-Russian, although in certain

43) Према А. Дугину, пројекат Велике Румуније појавио се у православној средини, с тим што се ту није радило само о потпуном ослобођењу од турске контроле (...), него и о супротстављању политици фанариота који су тежили да румунски клир подвргну свом утицају. Види: Александар Дугин, *Основи геополитике, књ 1, Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 349.

44) Види: Дејан Мирковић, *Аргументи против Европске уније*, Српски сабор Двери, Београд, 2008.

45) Види: Момчило Суботић, „Србија и Европска унија“, *Српска политичка мисао*, бр. 1, Београд, 2010, стр. 43.

periods there are significant discrepancies in some countries, primarily those that try to overcome the economic crisis in cooperation with Russia. However, smaller states cannot resist the pressure from Brussels and Washington, and almost always give up their national interests in favor of the powerful. In the case of Serbia it has significant implications for its territorial integrity (Kosovo, and some other parts of the state are questionable), but it raises the question of justification of the policy "the European Union has no alternative." Also, the economic and any other recovery (especially recovery of the national identity) in this phase of development in Serbia, considering the alternative projects of the West, it is not possible without the Russian investments, political, cultural and other support.

Key words: Serbia, politics, European Union, eastern policy, Russia, political institutions, modernization.

ЛИТЕРАТУРА

- Aris, Ben: „A Corporate Ostpolitik“, *Business New Europe*, 28.10. 2010.
- *Buletin de energic și mediu*, 8 Mardi, 2007.
- *Világgazdaság*, 30 január, 2008.
- Данилевски, Ј. Николај: *Русија и Европа*, НИУ „Службени лист СРЈ“/ Досије, Београд, 1994.
- Дугин, Александар: *Основи геополитике, књ 1, Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004.
- Туровић, Богдан: „Лукашенко хвали Путина и оптужује Америку“, *Печат*, бр. 159.
- Јермолович, В. И./ Жумар, С. В.: *Необјављени рат, Деловање римокатоличко-пољске илегале у Белорусији 1939–1953. године*, Бели анђео, Шабац, 2003.
- Кнежевић, Милош: *Србија и Русија*, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- Куљанин, Бранимир: *Источно питање у руској мисли 2, Филозофија историје и друштвено-политичка теорија*, Филозофски факултет, Бања Лука, 2008.
- Ланцова, С. А. / Ачласова, В. А.: *Мировая политика и международные отношения. Учебное пособие*, Питер, Санкт-Петербург, 2009.
- *Magyar Nemzet*, 23 március, 2006.
- Michaels, Daniel: „, The Wall Street Journal, 28. 10. 2010.
- Милошевић, Зоран: „Веймарска метафора“ и Русија. К вопросу об отношениях России и США, у зборнику: *Традицији в контексте русской культуры*, Череповец, 2006.

- Милошевић, Зоран: *Од Малоруса до Украјинаца*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008.
- Милошевић, Зоран: „Европска унија и Русија – стратешко партнерство или стратешка заблуда?“, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2008.
- Милошевић, Зоран: *Из малоруссов в украјинцы*, Сатись, Санкт-Петербург, 2009.
- Милошевић, Зоран: „Заблуде о НАТО пакту“, у зборнику: *Србија безбедности и институционални изазови*, приредио: Радослав Гађиновић, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- Милошевић, Зоран: „Америка и фашизам“, *Печат*, бр. 147, Београд, 2011.
- Мирковић, Дејан: *Аргументи против Европске уније*, Српски сабор Двери, Београд, 2008.
- Мурадян, Игорь: „Роль Румынии в Центрально-Восточной Европе“, „Na wschód patrz!“, *Gazeta Wyborcza*, 15.03. 2008.
- Non-paper z polskimi propozycjami w sprawie przyszłego kształtu polityki rozszerzonej UE wobec nowych wschodnich sąsiadów// www.msz.gov.pl
- *Népszabadság*, 11 јуниус, 2005.
- *Népszabadság*, 17 мάρциус. 2007.
- *Népszabadság*, 10 és 11 december, 2007.
- *Népszabadság*, 17 мάρциус, 2008.
- Огњановић, Радивоје: „ЕУ – Саморазарајући систем“, <http://www.slobodanjovanovic.org/2011/01/28/radivoje-ognjanovic-eu-%e2%80%93-samorazarajuci-sistem/>
- Панов, Валерий: „Потечет ли Дунај вспяť? Внешняя политика Румынии: современные вызовы и угрозы безопасности Украины“, <http://www.ruska-pravda.com/index.php/201006248424/stat-i/monitoring-smi/2010-06-24-04-21-29.html>
- „Премјер-министр Эстонии: Я благодарен SS“, <http://www.regnum.ru/news/polit/1379248.html#ixzz1H3HjWqwc>
- „Польская помощь. Беларусь“//www.polskapomoc.gov.pl;
- „Пульс планеты“, www.itar-tass.com/7 апр. 2006.
- „Следующая стадия еврокризиса: на очереди Франция?“, <http://www.win.ru/ideas/5944.phtml>
- Севастьянов, И. Б.: „Основные тенденции развития отношений между Россией и Европейским союзом“, у зборнику: *50-летие европейских сообществ и Россия: прошлое, настоящее, будущее*, приредила: В. Е. Морозова, Санкт-Петербург, 2002.
- *Štiri interne*, 8 febr., 2006.
- *Štiri interne*, 8 febr., 2007.

- Степић, Миломир: „Геополитичност ширења Европске уније и положај Србије“, *Српска политичка мисао*, бр. 1, Београд, 2010.
- Суботић, Момчило: „Србија и Европска унија“, *Српска политичка мисао*, бр. 1, Београд, 2010.
- Тренин, Д.: “Идентичность и интеграция: Россия и Запад в XXI в“, *Pro et Contra*, № 3, Москва, 2004.
- Царанов, Владимир: „Молдавское государство: извилистый путь развития“, *Русин*, № 2, Кишинев, 2009.
- *Curentul*, 10 March, 2007.
- Umland, Andreas: „Das Ende der Schröder-Doktrin“, *Die Zeit*, 17. 3. 2011.
- www.itar-tass.com. 23 дек., 2007.
- Шафаревич, Игор: *Русофобия*, „Погледи“, Крагујевац, 1993.

Resume

It is widely known that Serbia, as a small Balkan state, is located at the crossroads, and must often adjust its policy to the states stronger than her. In the past it was towards Austria-Hungary, England and Germany respectively, and now Serbia is adjusting its policy to the demands of Washington and Brussels, i.e. the European Union, respectively. That process is not easy, and it is burdened by great disclaimer from its national interests, traditions and values. One of those questions relates to Kosmet. Whereas the USA and European Union insist on the independence of the southern Serbian province, Russia insists on the respect of the territorial integrity. Yet, the official Serbian policy of almost all the political parties (both in government and opposition – except the Democratic Party of Serbia and Serbian Radical Party) insists on joining Serbia to the European Union. This aim is also troublesome for more reasons. First of all, several important countries of the European Union are experiencing the great economic crisis, and have become dependent upon the help of the other members, i.e. Brussels. Apart from Greece, Portugal, Spain and Italy, France is also on the edge of the economic collapse, and it is needless to talk about the economic strength of Romania, Bulgaria and other smaller states. Therefore, the question arises whether joining the European Union with such characteristics makes any use or sense. The second question refers to the relationship with Russia. It is a general rule that all small members of the European Union must, under the pressure from Washington and Brussels, lead the anti-Russian policy. It stems from the analysis of the Eastern policy of all the new members.

Since 1992, Poland is carrying out the “new” Eastern policy aimed at supporting the independence of Ukraine and Belarus, i.e. supporting the new geopolitical situation, appearing after the collapse of the Soviet Union, extremely favorable for Poland. This policy has become more nuanced and grounded after entering Poland into NATO in 1999, and especially after joining the European Union, more precisely, the European covenant (on 1st of May 2004). After organizing the “Orange revolution” in Ukraine by USA and the European Union, the role of Poland grew significantly, so its specialists and activist even took part in this colored “revolution”. As “Gazeta viborca” put it, since the “Orange revolution”, polish Eastern policy stopped being a romantic idea, and turned into the realistic strategy.

In the case of Ukraine, Poland has been verifying its pattern of action in the regions in which she has been authorized by Washington and Brussels to impose her and their interests, respectively. It meant that in the first stage, she has supported, with all measures and means, the gaining of power by the anti-Russian political organizations and parties. The second stage consisted in the support for the Euro-Atlantic orientation of the newly established government, active participation in the preparation of the state to join NATO and EU. In Belarus this support has a wider dimension, because through its means of mass communications it attempts to influence the citizens of Belarus to adopt the European path as better than the Russian path, to encourage the Belarus identity as an anti-Russian one (in the sense of Belarus language, culture and tradition which emerged since the polish occupation of this territory).

The Eastern policies of Lithuania and Hungary are also adapted to the interests of the European Union, and the leader among the newly-admitted members in the Union is certainly Romania. Romania’s course of foreign policy places the country among the group of states which support the American interests in Eastern Europe in the most aggressive manner. By giving its military bases to the USA and NATO, Romania has made senseless any attempt to gain privileged status in relation to Moscow, which is causing her immense economic damage. Besides that, the opposition analysts in Romania point out that Bucharest has in this manner drawn the state in the geopolitical games for which it has neither political, diplomatic, nor other resources, and it is forced to follow the orders from Brussels and Washington.

The analyzed Eastern policy of some of the newly-admitted members of the European Union show that such adjustment is ahead of Serbia, but due to the complexity of its relation with Russia, that would become possible only at the cost of disregard of own interests and tradition.

Овај рад је примљен 25. априла 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 9. јуна 2011. године.